

opgaan in de  
ons dankbaar  
erstel van den  
acrament (143).  
VAN RONGEN.

## DE SCHRIFT

soebatten, doch  
krijgen die he-  
en dan later te  
met geweld, en  
„a a n g e b o o-  
mal) uit vs 42  
stige w a a r  
officieelen n a-  
r i a", der ge-  
komt heden in  
te zeggen, een  
Stadhuys op be-  
maar dat zette  
emel heeft hem  
f zijn agent op-  
alle profeten te  
versterkt  
hun de bood-  
is een deurwaar-

e lijnen zijn ge-  
als Petrus met  
het eerst in een  
de-van-het-Stad-  
Filipp. 3:20),  
ningen van  
tekst, waar-  
tekst was zóó  
hun naam eron-  
oud-testamenti-  
n: kijk, die  
aar, die is  
te in ver-  
den aangewezen  
de aposte-  
ande wat komen  
ria", dewijl in-  
men wás. Het  
nee in perfecte  
n; Hijzelf praes-  
esenteeren Hem  
nkringen getul-  
slotte bij al zul-  
de Getulge (Jer.  
12:5 v.).  
er deurwaarder.  
komt niet vier-  
lt hij aan. De  
rheid heeft nog  
K. S.

## ELIJK LEVEN

het avondmaal  
ken dienst ge-  
geeld, dat in 1944  
d heeft, werkte  
oestende kracht  
n begrijpen, dat  
kerk betreft: of  
f, als men dan  
orden vervolgd.  
zijn in Neder-  
gedaald. Dat  
te maken met  
ns mag worden  
en gretig wor-  
n; ze maakt al-  
ds v. Halsema  
ke argumenten,  
it gedaan heeft.  
op basis van  
ap van een ne-  
geelooven, dat  
omdat een feit  
kerkformatie.  
d e n i s moet  
moet optreden,  
n kleinkinderen  
zweren, die het  
plevert voor de  
maar eens heb-  
zijn „in de ge-  
jes van „eigen“  
gevallen stuiten  
p uren afstands  
of deelachtig is.  
gemeente, die  
andere gelijk-  
indien er vele  
boven, uitgeslo-  
niet goed is, bij  
storie, die daar

achter den rug ligt, te vergeten en net te doen alsof  
er nog nooit iets gebeurd is op het gebied van kerk-  
formatie en kerkverband. In die n daar al kerken  
zijn, op de basis der 3 formulieren, dan is daar al  
gewerkt door Gods Geest, en moet niemand Hem in  
zijn werk negeeren.

Zoo blijft dus weer de vraag rijzen: wat dan? Is  
er een mogelijkheid van aansluiting bij een bestaa-  
de groep, die eenzelfde geloof heeft, en die plaats  
maakt voor onze belijders, niet op conditie van „mond-  
je-toe“, doch op de basis van: getuig maar, als u wat  
weet dat naar de Schriften is?

Wij herhalen, voor wat dit betreft, ons advies: sluit  
u aan bij de Prot. Ref. Churches. In de eerste plaats:  
omdat deze historisch gezien, het doorgewone adres  
zijn. In de tweede plaats: omdat ze zoo heel gewoon  
gereformeerd zijn. In de derde plaats: omdat ze zoo  
ontzaglijk veel gedaan hebben en doen voor „onze  
mensen“.

Laat ons even nagaan.

In de eerste plaats: ze hebben de eer, het doodge-  
wone adres te wesen, waar onze mensen naar heb-  
ben te schrijven. Vroeger was dit de Chr. Ref. Church,  
met wie onze toenmalige Geref. Kerken correspon-  
dentie onderhielden. Wie dat feit der jarenlange cor-  
respondentie verdonkeremen wil, zal ons tegenover  
zich vinden. Wij gelooven, dat correspondentie tus-  
schen kerken van één belijdenis noodig is en nuttig.

— Maar juist daarom hebben we tegen de Chr. Ref.  
Church geweldige bezwaren. Er zullen weer van die  
kerkbodeschrijvers zijn, die op de allervoorzichtigste  
manier — want onze profeten blijven tegenwoordig  
meestal buiten schot, als ze op profetentournee zijn —  
insinueren, dat deze opmerking mijnerzijds een uiting  
is van ressentiment. Maar dat is te weerleggen, dezen  
keer. We hebben al lang vóór de uiteendrijving der  
kerken door de heeren Ridderbos-Grosheide-Nauta  
gezegd, en het niet onder stoelen en banken gestoken,  
dat de manier, waarop in 1924 de Chr. Ref. Church  
zich heeft ontdaan van Rev. H. Hoeksema, een be-  
droevend staal van kerkscheuring is. Niet op grond  
van de Schrift, maar onder suggestie van amster-  
damsche adviezen, die even ondoordacht waren als  
die welke wij kennen uit het boek van ds H. J. Schil-  
der — o, die hoogmoed van de éénnoogen in een terri-  
toir van blinden of oogenschuimers —, en voorts met  
een beroep op niet zakkelijke of niet eens bestaande  
citaatjes uit een paar auteurs (die De Heraut des-  
tijds, toen Greijdanus ze aanhaalde, minder betrouw-  
baar noemde) hebben ze hem uitgeworpen uit de Chr.  
Ref. Church. Hij hield zich aan de belijdenis; zij niet  
(hun spreken van een gunstige GEZINDHEID Gods  
jegens alle mensen was verlaten van de belijdenis).  
Hij bleef bij de kerkenordening; zij hebben die geschon-  
den; de manier van uitering vertoont niet die, wel-  
ke in Nederland in 1944 gekozen is, treffende over-  
eenstemming. Toen was daarmee de Prot. Ref. Church,  
zoals ze daarna aanvankelijk heette, het adres der  
kerk geworden; ze zette voort wat er was. Dat heb-  
ben we niet allemaal begrepen; ik ook niet. We heb-  
ben destijds zoo'n heel klein beetje van de zaak ge-  
hoord. Heelmaal geen fitnesses. Er werd ook geen  
lectuur ontvangen op groote schaal. We hebben boven-  
dien wel geloofd in „onze mannen“, dat heb ik ook  
gedaan; we controleerden hun dwaze citaatjes niet  
(denk aan ons vertrouwen in het rapport van 1905  
over art. 36 der belijdenis, dat pas later, toen we het  
eens gingen controleren, veelzins fout bleek), en we  
hoorden ook later vrijwel niets van de feiten. Rev.  
Hoeksema is bij mij eens in de kerk geweest, maar ik  
wist er niets van ('t was in Rotterdam); een bezoek,  
dat hij wilde brengen, is — dat vernam ik eerst ver-  
leden week — afgestuit op mijn uitsteldigheid; en wij  
allemaal zeulden verder: wat weten we eigenlijk van  
Amerika en van Zuid-Afrika? In normale omstandig-  
heden? Maar voor het eerst werd ik zelf pas goed  
wakker, toen ik het amsterdamsche gestoethaspel  
zag — natuurlijk alleen maar indirect — bij gelegen-  
heid van mijn eerste, naief ondernomen reis naar  
Amerika. Dat gesekarrel achter mijn rug, en dat ge-  
poog om me daar vandaan te houden, tot op het be-  
leedigende af; en dat alles omdat de heeren bang wer-  
den voor een aantasting van hun gemeenegratie-  
schematiek. Toen begreep ik: d a a r z i t w a t  
a c h t e r: s t e r k e mensen doen zoo achter-  
bakskinderachtig niet. De achterdocht der mach-  
teloosheid is het tegendeel van de rechtvaardigings-  
blijken van de wijsheid. We hebben toen van nabij de  
zaken leeren zien; hebben getracht, een weg te vin-  
den, die tot den zoo dwaas verstoorden vrede kon lei-  
den, maakten evenwel ook toen reeds kennis met de  
onbekeerlijkheid speciaal van kerkelijke vergaderin-  
gen; en begrepen: dat blijft daar mis. Loopen ze nog  
niet zoet achter Amsterdam aan? Zonder eigen  
lust tot critisch onderzoek? Als soms ds E. van  
Halsema dit stukje leest, en over dat citaatje, boven-  
bedoeld, nauwkeurige informatie hebben wil — hij  
schreef er pas zoo iets over — dan kan hij ze krijgen;  
op één conditie: overnemen in zijn blad. Hij mag het  
dan weerleggen ook, en ik zal zijn weerlegging dan  
ook overnemen. Ik neem aan te bewijzen, dat het  
reeds eerder door ons genoemd citaat onder 't gemeene-  
gratie-rapport, waarop Rev. Hoeksema uitgeworpen  
is, over welk citaat ik schreef, doodeenvoudig nie-  
t b e s t a a t in de werken van den aangehaalden schrij-  
ver zelf. Ik zelf heb dat pas ontdekt, toen ik den  
schrijver in zijn latijnschen tekst eindelijk op den kop

kon tikken; maar ds v. H. behoeft daar niets uit te  
halen, om zijn kerk te verontschuldigen; want ik heb  
nog nooit iemand met behulp van een slecht vertaald  
citaatje uit de kerk gezet; en als ik het zou moeten  
helpen doen, zou ik de bronnen naslaan die ik gebruik  
onder zoo'n gewichtig rapport.

Ik wil maar zeggen: wij hebben tegenover Rev.  
Hoeksema en de door hem wederom vergaderde ker-  
ken iets goed te maken. We hebben ons van de ellende  
van het amerikaansche conflict te weinig aangetrok-  
ken, en maar al te gauw geloofd, dat ze het daar wel  
zouden weten, en dat amsterdamsche adviezen door-  
wrocht zouden zijn; we hebben pas veel later bemerkt,  
dat die adviezen soms de zaak op den kop zetten;  
maar Rev. Hoeksema is daarvan de dupe geworden,  
ook voor wat ons medeleven betreft. Hoe het zij: op  
dit oogenblik is „zijn“ kerkformatie de voortzetting  
van wat er was van ouds. En dat pleiten voor deze  
erkenning is in mijn mond niets nieuws; ik deed het  
ook nog in 1939 in Sneek, toen sommigen in de gau-  
wigheld een besluit inzake een oecumenische „synode“  
er door wilden jagen; ook toen heb ik gezegd: als de  
kerken waartoe Rev. Hoeksema behoort, niet worden  
uitgenoodigd, dan hoor ik er ook niet.

Het is allemaal zoo'n miserabel gesukkel. Ze heb-  
ben ons pas geïnviteerd voor die „oecumenische“ „syn-  
ode“ in Amsterdam, nadat we in 1944 kerkverwoes-  
ters waren gescholden. Als dat geen goedkoop stunt  
geweest is, wel, lieve mensen, waarom hebben ze  
dan in 1946 voor de „oecumenische“ „synode“ van toen  
de Prot. Ref. Churches niet gevraagd? Ze waren in  
de stad van Rev. Hoeksema zelf. Maar ze kwamen  
niet tot een invitatie van hem. Was hij er wel ge-  
weest (ik geloof evenwel, dat ook hij bedankt zou  
hebben voor de beleediging), dan zou dat onzalige  
vervangingsformuleetje, dat al weer zelf op de nomi-  
natie staat van vervanging, door hem hardhandig zijn  
tegensproken en dat quasi-kerkrecht, waarmee ze  
ons hebben uitgeworpen, zeker niet minder.

In de tweede plaats: de Prot. Ref. Churches zijn  
heel gewoon gereformeerd. Ze hebben de drie formu-  
lieren van eenigheid. Verder niets. Ze hebben de ker-  
kenordening van ons. En ze hebben nog nooit iemand  
uitgeworpen; ze doen dat daar zoo vlot niet als in de  
door dr H. H. K. opgejaagde kringen. Ze hebben dus  
geen confessioneele extra-belasting uit tuchtuitspra-  
ken of leerformuleetjes-ter-bescherming-van-gangbare-  
ideetjes. Wat wil men nog meer?

Ja, maar, zoo roept iemand, en hij kan dr Krnan,  
mede-uitwerper, dadelijk naast zich krijgen —, ja,  
maar, je vindt in de geschriften van dezen en genen  
uit de omgeving van Rev. Hoeksema wel eens opvat-  
tingen, die herinneren aan de synodocraten.

Precies.

En daarom moest ik maar liever volgende week  
hierop verder ingaan. So long.

K. S.

## Handteekeningen

De Roep van 2 Juli is me weer eens toegezonden;  
ik zie dat ds Schelhaas als reden van het strenge  
verbod van overneming-uit-het-gestencilde-stuk, waar-  
over ds H. J. Schilder schreef, aangaf: „men kan toch  
niet een stuk in de pers laten bespreken, voordat het  
vastgesteld is en voordat zij, die dat stuk de wereld  
in willen zenden, het ook werkelijk hebben doen uit-  
gaan“. En hij voegt er aan toe: toen de bedoelde op-  
wekking werkelijk verscheen in den definitieven vorm,  
was er nog gelegenheid genoeg voor critiek.

Ik meen, dat dezen keer de vermaning van „niet-  
overnemen“, ook niet een gedeelte, nog al wat gewich-  
tig gemaakt werd door de auteurswet en zulke deftig-  
heid erbij te halen. Ik meen voorts, dat, als men  
h a n d t e e k e n i n g e n verzamelt, men die ver-  
zamelen moet op een vaststaanden tekst;  
want anders weten de mensen niet wat ze geteekend  
hebben; en dan loopen ze erin; en dat dus onze onder-  
stelling, dat de vragers van die handteekeningen hun  
stuk klaar hadden, voor hen eervol was. Vergissen we  
ons in die onderstelling — want ds S. zegt nog niet  
hoe het precies was — dan ligt dat niet aan ons.

Overigens heeft De Ref. geen „voorliefde“ voor nog  
niet officiële stukken; het blad „vischt“ niet, maar  
krijgt o n g e v r a a g d soms wat het van belang  
acht voor de kerken.

K. S.

## Gewraakte apologie

Een bijdrage tot rechte beoordeling van den apolo-  
geet dr A. de Bondt.

In het „Gereformeerd Weekblad“ van 26 April j.l.  
begon dr A. de Bondt met de bestrijding van een ge-  
deelte uit de brochure van ds J. A. Schep „Te eng  
gebonden! Wat nu?“ en wel van het hoofdstuk daar-  
uit, dat tot titel draagt: „De toepassing der binding  
in het geval cand. H. J. Schilder“.

In „De Reformatie“ van 14 Mei d.a.v. gaf prof.  
Schilder reeds enige opmerkingen over deze artike-  
len; hij constateerde o.m. dat dr de Bondt „alweer  
onwaarheden“ schreef.

Reeds voor ik deze reactie onder oogen kreeg begon  
ik zelf met de weerlegging van een deel van dr de  
Bondt's betoog. Daarin kwam ik tot de conclusie dat  
het oordeel van prof. Schilder nog te vriendelijk was,

## OP EN OM 'T KERKPLEIN

## De Gideonsbende

Ergens in Nederland.

De Raadsverkiezingen staan voor de deur.

Daar „ergens in Nederland“ hebben een aantal  
Gereformeerden als kiezers een eigen lijst ingediend.  
Zij meenen, trouw aan het Antirevolutionair adagium:  
„Tegen de revolutie het Evangelie“ niet meer onder  
de vaan van de antirevolutionaire partij te mogen  
optrekken.

Het interesseert ons hier, laat ons zeggen „Op en  
om het Kerkplein“, geen zier of deze broeders met  
dat optreden naast en tegenover de lijst van de anti-  
revolutionaire kiesvereniging goed deden of niet.

Dat laten we voor het oogenblik rusten.

Maar we stellen vast, dat het optreden van de broe-  
ders, beslist uitkomend voor wat hunszins eisch  
van Gods Woord was, rustig en waardig was, d.w.z.  
in overeenstemming met wat ze om 's HEEREN wil  
meenden te moeten doen.

Maar wat ons nu interesseert is de reactie, die hun  
optreden had onder hen, die zich door de indiening van  
hun lijst het meest bedreigd voelden.

In een circulaire, waarin de broeders rekenschap af-  
legden van hun optreden en hun klein getal rechtvaardig-  
den, schreven zij o.m. „Gideon hield slechts een  
bende over“.

En prompt werd daarop gereageerd door de toezen-  
ding van een fakkel en een kruik aan een der leden  
van de Gereformeerde Kiesvereniging met het op-  
schrift: „Voor de Gideonsbende bij de a.s. raadsverkie-  
zing“.

Er stond nog een opschrift op.

Een parodie op het bijbelsche: „Voor den HEERE  
en voor Israël“: „Voor Schilder en voor Lievaart“.

2

Indien een man van het talent van Braakensiek in  
een blad als „De Waarheid“ uit die motieven een cari-  
atuur geteekend had, we zouden den esprit van den  
teekenaar hebben gewaardeerd in dezelfde mate, waar-  
in we van zijn profanie een afkeer hadden gehad. We  
zouden van den geest van den teekenaar en zijn ge-  
waagd spel met wat heilig is hebben gezegd: „het vat  
geeft uit wat het in heeft“.

We zeggen dat laatste nu ook.

Maar we huiveren bij de gedachte, dat bij gemis aan  
talent, bij gemis aan moed om als wijlen Braakensiek  
openlijk voor den dag te komen, dit „vat“ den wereld-  
schen caricaturist slechts evenaart om niet te zeggen  
overtreft in het spel met het heilige.

De onbekende auteur van deze profane boertigheid  
schuilt niet bij de Communisten, niet bij de mensen  
van de Partij van den Arbeid, ge vindt hem ook niet  
onder de mannen van Vrijheid en Democratie, maar hij  
is een, die eens de man onzes vredes was, een die met  
ons brood, het brood gegeten heeft.

We denken er niet aan de antirevolutionaire kiesver-  
eeniging ter plaatse voor deze profane leut verant-  
woordelijk te stellen.

We nemen bij voorbaat aan, dat men van wat hier  
gebeurde, gruwet.

We zouden zelfs gaarne denken, dat dit een incident  
was.

Maar we vreezen, dat we hier te doen hebben niet  
met een incident, maar met een symptoom.

Dat er achter dit geval méér ligt.

Een zedelijk bederf.

Wat erger is: een geestelijk bederf.

In deze dingen proeft men in welken geest over „de  
eenendertigers“ gesproken wordt.

En we vragen den broeders in allen ernst bij het be-  
proeven van de geesten óók eens te denken aan de kruik  
en aan den fakkel, die ergens in Nederland werd be-  
zorgd „voor de Gideonsbende“.

3

Wij voor ons zouden geneigd zijn deze als emblemen  
te aanvaarden.

Maar voor Schilder en voor Lievaart gaan we niet  
in het vuur.

Hetgeen trouwens noch Schilder noch Lievaart be-  
geert.

Heel die Schilder-cultus is maar een fabeltje.

Hetgeen men aan de overzijde ook zeer wel weet.

Maar zoo'n oudwitsch fabeltje kan bij gebrek aan  
argumenten uitnemend dienst doen als schrikdraad  
om de synodocratische wel.

D. E. C.

1) De naam is gefingeerd.

omdat het aan een bepaald verschijnsel in dat artikel  
was voorbijgegaan.

Waar de veronderstelling dat men prof. S.'s oordeel  
nogal onheusch vond niet te gewaagd mag worden  
genoemd, zal een zwaard oordeel nog des te meer  
verzet ontmoeten. Mede daarom acht ik het juist  
eerst de feiten op te sommen, om dan daarna te zien of  
een scherpe veroordeeling gerechtvaardigd is.

Ds Schep geeft in het betreffende hoofdstuk van  
zijn brochure blijk het boek van ds H. J. Schilder „Op  
de grens van kerk en secte“ goed gelezen te hebben.  
Hij citeert meerdere malen uit dat boek, zonder ooit



aan te geven op welke bladzijde het geciteerde te vinden is. Dezelfde onvolledigheid treffen we ook aan in het artikel van dr. de Bondt; bij hem is het zelfs niet eens altijd duidelijk of hij rechtstreeks, dan wel via de brochure-Schep aanhaalde.

Dat dr. de B. niet vriendelijk gestemd is t.a.v. dézen geweerden candidaat kan sommigen vanzelfsprekend lijken; voor alle zekerheid laat hij dat nog maar eens merken ook. Hij betoogt immers (in deel I van zijn artikel) dat in 1944 candidaten uit het ambt werden geweerd, omdat ze geen instemming wilden betuigen met de leeruitspraken van 1942. Hij schrijft dan letterlijk: „Cand. S. maakte op deze groep geen uitzondering. Ook hij kon geen instemming betuigen. Niet iedere candidaat heeft een memorie in 10 punten ingediend. En later een boek van f 20.— over zichzelf geschreven.”

Zachtmoedige lezers die zich stootten aan de uitdrukking „alweer onwaarheden”, mogen zich verheugen over de allervriendelijkste toon van dezen singulieren apologet der synodale (mis)handelingen.

Het mag terecht bevreemding wekken dat dr. de B. eerst nu komt met bestrijding van het „witboek”. Hij had daartoe toch reeds een jaar lang de gelegenheid. Waarschijnlijk was het te vermetel om dat boek rechtstreeks te bestrijden; het valt nu eenmaal niet mee de feiten-taal der officiële stukken te ontkennen. Mogelijk rekende dr. de B. er op dat dit boek in zijn kring toch niet zou worden gelezen, wat me, gezien de uiterst geringe reacties in dien kring, helaas geen misrekening lijkt te zijn geweest. Nu echter ds Schep een deel van dat boek onder de aandacht brengt van het „kerkvolk”, en bovendien het „geval cand. Schilder” gebruikt als bewijs voor zijn stelling dat in 1944 inderdaad te eng gebonden is, nu wordt het tijd in te grijpen. En dr. de B. is gaarne bereid ds Schep tot de orde te roepen (schorsen doet men de schrijvers van zulke brochures allang niet meer!) én het door ds Schep verontruste kerkvolk nog weer eens duidelijk te maken dat deze cand. terecht uit het ambt geweerd werd. Want, zo zegt dr. de B. aan het slot van deel III van zijn art.: „Persoonlijk ben ik van mening, dat de uiteenzetting van Cand. S. hem in strijd brengt met art. 33. Maar de Synode heeft hem alleen geweerd, omdat hij geen instemming kon betuigen met de genomen leerbeslissingen.” Nu is dat laatste één der door prof. S. bedoelde onwaarheden: het rapport van de Commissie voor de Zwaagheden, uitgebracht op 2 Juni 1944 (een rapport dat zelf reeds, voorzover ik kon nagaan, tenminste één halve waarheid en twee heele leugens bevat) constateert o.m.: „4. Hij weigert te aanvaarden, dat de Sacramenten, gelijk in Art. 33 N.G.B. wordt geleerd, aanwezig geloof verzekeren.”

Het officiële rapport van de Synode, d.d. 6 Juni 1944, heeft dit punt niet woordelijk overgenomen, maar achtte deze afwijking reeds daarin te bestaan, dat „cand. Schilder bezwaren houdt tegen de leeruitspraken van 1942, bepaald tegen de daarin voorkomende aanhaling uit de verklaring van 1905”. (Zie „witboek”, resp. p. 254 en p. 194).

Voor ieder die lezen kan staat er dus in de opmerking van dr. de B. dat de huidige ds H. J. Schilder een ketter is, hij wijkt immers af van de confessie.

Wie reeds eerder soortgelijke apologetische geschriften van dr. de Bondt heeft gelezen, zal het niet ontgaan zijn dat zijn betrouwbaarheid in het citeren te wensen overlaat. Een onderzoek van de door hem, samen met ds J. Weggemans, geschreven brochure „Verbond en Doop” kan dat gemakkelijk aantonen.

Wat dat aangaat is dr. de B. nog niets veranderd. In één geval is dat, wat betreft zijn nieuwste pennevrucht, wel bijzonder duidelijk.

In deel II van zijn artikel citeert dr. de B. cand. Schilder. De laatste welgerde n.l. te aanvaarden dat de Sacramenten de bezegeling zijn van aanwezig geloof en dus „van metterdaad geschonken, dat is hier in feite gerealiseerde beloftegoederen, die gedacht

worden in geloof reeds aanvaard te zijn, welk als aanwezig gedacht geloof dan weer de „wedergeboorte” als de facto geschied vóór de toediening van het sacrament als vooronderstelling vereischt”. (Witboek, p. 118). Dr. de B. meent nu dat cand. S. zich, door zulk beweren, nogal van Calvijn gedistantieerd heeft. (Als of dat, zonder meer, zoo veel te betekenen zou hebben!) Deze afwijking van de gedachten van Calvijn wordt o.m. bewezen met behulp van een viertal citaten uit de dissertatie van dr. S. van der Linde, getiteld: „De leer van den Heiligen Geest bij Calvijn”, waarop deze in 1943 te Utrecht promoveerde tot doctor in de godgeleerdheid.

Het 3e hoofdstuk daarin handelt over den Heiligen Geest en Zijn werkingen. Eén der onderdeelen van dit hoofdstuk is getiteld: „De Heilige Geest en het leven der kerk.” De IIIe paragraaf van dat onderdeel handelt over „De Heilige Geest en de Heilige Doop”. Aan deze paragraaf nu ontleende dr. de B. zijn citaten, en wel één van elk der bladzijden 184 t.m. 187.

Het eerste (op p. 184) is dit: „De Heilige Doop is een middel, een zegel, tot de versterking van het reeds geschonken geloof. Dat volgt uit het begrip sacrament, zooals Calvijn het ons voorstelde. Calvijn bevestigt dat op vele plaatsen. De Heilige Doop is een bevestiging der ons geschonken genade, een appendix, om de genade te verzegelen.” (Curs. van dr. v. d. L.).

Dr. de B. schijnt hier voortreffelijke steun te ontvangen. Maar..... 4 regels ná het eind van dit citaat begint een nieuwe alinea aldus: „Daarom gaan Heilige Doop en geloof, d.w.z. Heilige Doop en Heilige Geest tezamen. Den Doop bedienen zonder voorhanden geloof (buiten den kinderdoop) is een goddelooze onthelving.” (Gespatieerd van mij, J. M. Z.). 't Is duidelijk dat hier gehandeld wordt over den Doop bedienend aan volwassenen, nadat ze hun geloof beleden. Dat kan, ten overvloede, eveneens worden afgeleid uit hetgeen dr. v. d. L. iets verder (begin van p. 185) schrijft: „Wanneer God toont, tot kind te hebben aangenomen, d.w.z. wanneer de Heilige Geest ontvangen werd, dan laat de dienaar tot het teken toe.” Deze uitspraak heeft slechts één zin, als bedoeld wordt aan te geven dat van de werking van den Geest

in den betrokken persoon iets te constateeren valt voor anderen. Dat „iets” kan dan o.m. zijn het doen van openbare belijdenis des geloofs.

Nog steeds handelend over dezen volwassenendoop, schrijft dr. v. d. L. — en hier vond dr. de B. zijn tweede citaat —: „In dien zin zijn de sacramenten toch wel degelijk ook de verzegeling van het werk van den Heiligen Geest in ons en niet maar van de belofte ervan.” Ook dit a schijnt zeer ten gunste van dr. de B. Dr. v. d. L. maakte deze opmerking echter in een bepaald verband, n.l. handelend over de zekerheid des geloofs: „....., zoodat tot zijn Heiligen Doop toe vlucht neemt, wie de zekerheid der vergeving zoekt, maar de vernieuwing door den Heiligen Geest is hier, zoomin als elders, te elimineeren.” Dan volgt de zin die door dr. de B. werd aangehaald. Dr. v. d. L. maakte deze opmerking om daarmee de gedachte van zijn collega dr. G. Oorthuys — die voortdurend tegenover elkaar stelde Gods genade in ons én Gods belofte — af te wijzen. Vandaar dat dr. v. d. L. vervolgt (p. 186): „De Doop is immers daarom niet krachteloos, omdat Christus' belofte niet faalt. Op God ziende, is de Doop altijd waarachtig, want God beeldt af, wat Hij wil schenken, wanneer wij dat door ons ongelooft niet weigeren en verhandelen.” (Spatieering van mij, J. M. Z.).

Ieder normaal lezer zal, zonder moeite, opmerken dat hier niets anders staat dan wat van onze zijde, in den strijd rondom de beteekenis van den Doop, naar voren is gebracht. Hier valt alvast niets te constateren van een vollen Doop, alleen voor de uitverkorenen, tegenover een niet-vollen Doop voor de overigen. Bovendien staat in dit citaat ook nog dat niet ieder die dezen waarachtigen Doop ontvangt, de beloofde heilsgoederen vroeg of laat zal ontvangen. Om van het „voorwaardelijke” karakter der belofte maar niet te spreken.

Men zou kunnen meenen dat dr. de B. geciteerd had uit een geschrift van..... prof. Veenhof. Het wekt echter niet de minste verwondering dat we dit citaat niet vonden bij dr. de B. Immers, hier geeft dr. v. d. L., op gezag van Calvijn, den genadestoot aan de gekunstelde onderscheiding van tweeërlei Doop.

Maracaibo, Venezuela.

Drs J. M. ZINKSTOK.

## Bibliotheek Theologische Hoogeschool

Wat hier volgt is het jaarverslag der Bibliotheek 1948—1949. Daar Curatoren het wenschelijk achten, dat dit verslag in zoo breed mogelijken kring bekendheid verwierf, vindt het hier plaatsing, terwijl andere bladen worden verzocht het over te nemen.

„Ja, dat was het ook”.

Het is zeker ongewoon, het Bibliotheek-verslag eener Hoogeschool, dat toch „stijl” heeft te vertoonen, in overeenstemming met den ernst en de beteekenis van zulk een „geneesmiddel der ziel” om euphemistisch een der oude Pharaonen na te spreken, de eenige plaats ter wereld, gelijk men gezegd heeft, waar de dwaling rustig slaapt naast de waarheid, te beginnen met zulk een alledaagsch conversatie-zinnetje. Maar uw bevreemding over dit ongebruikelijke begin kan niet grooter zijn dan mijn verwondering, toen ik de bedoeling van die enkele woorden in een bepaald verband verstond.

Het lag zóó. Toen Professor Schilder naar Amerika zou vertrekken, verzocht hij mij, tijdens zijn afwezigheid de belangen der bibliotheek te verzorgen. Natuurlijk kon in die omstandigheden van weigeren geen sprake zijn. Maar wel was ik blij, toen ik de teugels van het bewind na den terugkeer van Professor Schilder weer kon leggen in de beproefde handen van den „rector ordinarius”, die met zooveel gezegende energie en beleid den wagen op gang had gebracht, en de

vaart er in had gehouden. Van alle bescheiden voorzichten, wilde ik van mijn subtituut-beheer verantwoording afleggen, maar het viel anders uit. Mij werd de vraag voorgelegd, of ik nog eenigen tijd de zorg voor de bibliotheek op mij wilde nemen. Wetende, hoe niet het minst na zijn terugkeer Professor Schilder met werk overladen was, had ik den moed niet, neen te zeggen. Maar toen het bedrijf voor de derde maal werd opgevoerd, kreeg ik argwaan. Ik begon lout te ruiken. „Was het soms de bedoeling, mij blijvend met dit werk te willen belasten?” Een gulle lach. „Ja, dat was het ook”.

L i c h t e l i j k onthutst? Het lijkt er niet naar. De verantwoordelijkheid en de onvermijdelijke soesah, en vooral..... de tijd! Wat te doen? U, die Professor Schilder kent, weet dat hij op het hart van zijn vrienden „een groot vermogen” heeft. En ik troostte mij met de gedachte, dat er nog meer professoren waten, en dat, nu het wissel-stelsel aanvankelijk was ingevoerd, het voor de hand lag, dat het ook voor de toekomst zou blijven gelden, welke troost mij bijbleef, toen ik definitief door Curatoren tot bibliothecaris werd benoemd.

Terugziende op het afgeloopen jaar kan ik tot mijn blijdschap zeggen, dat het werk mij meeviel, en het mij in dien korten tijd ook lief geworden is. De gunst des Heeren was groot over ons. Ik denk hierbij aan het prachtig élan en de toewijding van het Dames-Comité, gesecondeerd door de vele bataljons trouwe

bestraald door de opkomende zon. Een stukje machtig natuurschoon, waaraan Indië zoo rijk is. In de verte ligt Cheribon. Wit schittert de vuurtoren in de zon. De ontscheping moet wachten op de aankomst van het veerbootje van den Cheribonschen veer- en Prauwendienst. Tot zoolang sta ik te kijken hoe de voor Cheribon bestemde lading wordt overgebracht op langszij gekomen prauwen van behoorlijk grooten omvang. Eindelijk is het oogenblik van overscheep op het veerbootje gekomen. U zoudt denken, dat dat tochtje van de groote schuit naar de kade wel gratis zou zijn, een stukje service. Maar dan hebt u het mis. Ook ik had het mis. Wilt u maar betalen vier gulden? En voor elken koffer meer dan één: twee gulden meneer. Gebrek aan service van de K.P.M.? Welneen. Maar het monopoliestelsel richt zich hier tegen de K.P.M. zelf.

U weet natuurlijk, dat de K(oninklijke) P(aket-vaart) M(aatschappij) het monopolie heeft om de vracht- en passagiersdiensten, voor zoover die per schip geschieden, te onderhouden. Maar in plaatsen, waar geen haven is (daar is Cheribon er één van) hebben zich Veer- en Prauwendiensten gevestigd, die zich het monopolie hebben verworven om passagiers en vracht van de stad naar de groote schepen te brengen en omgekeerd. De K.P.M. kan hier geen service-prauwendienst openen. Met als gevolg, dat je wat je noemt aan de heidenen bent overgeleverd. Ik liet me

helpsters, kerken, als de vlijt e-hulpvaard loovig er doel, daar wijden aan en predika en daarin

En dat, zag rijzen, komen im

Hoe worden nodig der boeke theologisc dere? Hoe te handel-dichtst b kwam, rij register e met de hu vraag nu

Een en dig had en zich tot (zondering

Dit is worden. C buitenland uitgestort of gering kunnen w Goede we zeer scha tigd; tal uitgeverij of nauwe oorlogstijl ken voors vraag nau en veel g rika; de neden pel ken uit v verdwenen

Dat m opsporing den aang Kampen v verlangd nog een steden te zolders et voor onze

Alle re lijk hier e van onze belangrijk bled noon gave in (totius lat diae et in 4 zware t française, oudere fr afabisch; Conciles, deelen, G Schooekin de compl denboek d' archéol logie cath enz. Onve met aant

vertellen, wendient vroeg of van hond Aan arme met meer

Te Che dagen ge Dank zij uitgaan, die dager naar de s nen was was ook, welfareof de welfar een reuni zamenlijk kerkdiens maal zou verzamelp gearriveer door de bracht. O doen war persoonlijk

vertellen, wendient vroeg of van hond Aan arme met meer

Te Che dagen ge Dank zij uitgaan, die dager naar de s nen was was ook, welfareof de welfar een reuni zamenlijk kerkdiens maal zou verzamelp gearriveer door de bracht. O doen war persoonlijk

Te Che dagen ge Dank zij uitgaan, die dager naar de s nen was was ook, welfareof de welfar een reuni zamenlijk kerkdiens maal zou verzamelp gearriveer door de bracht. O doen war persoonlijk

Te Che dagen ge Dank zij uitgaan, die dager naar de s nen was was ook, welfareof de welfar een reuni zamenlijk kerkdiens maal zou verzamelp gearriveer door de bracht. O doen war persoonlijk

Te Che dagen ge Dank zij uitgaan, die dager naar de s nen was was ook, welfareof de welfar een reuni zamenlijk kerkdiens maal zou verzamelp gearriveer door de bracht. O doen war persoonlijk

Te Che dagen ge Dank zij uitgaan, die dager naar de s nen was was ook, welfareof de welfar een reuni zamenlijk kerkdiens maal zou verzamelp gearriveer door de bracht. O doen war persoonlijk

Te Che dagen ge Dank zij uitgaan, die dager naar de s nen was was ook, welfareof de welfar een reuni zamenlijk kerkdiens maal zou verzamelp gearriveer door de bracht. O doen war persoonlijk

## Op verstrooidenreis

II

De hofmeester had de zaken zoo geregeld, dat mevrouw mijn tafeldame werd. Voorts waren in deze klasse nog als passagiers; ten eerste mijn hutgenoot, een administrateur van een suikerondernemer, gehuwd, echtgenoot in Batavia woonachtig. Deze heer was thans op weg naar de onderneming, die na de tweede politionele actie bereikbaar was geworden; en ten tweede een mevrouw met een drietal kinderen, waarvan één zeker reeds den leeftijd van twaalf jaar had bereikt. Mevrouw was van verlof uit Holland terug en op reis naar één der buitengewesten, waar haar man bestuursambtenaar was. Binnen enkele dagen zou de gezinshereniging plaats vinden.

Deze mevrouw bleek het al spoedig heel goed te kunnen vinden met den bovengenoemden administrateur, en omgekeerd. Vermoedens van al te groote toenadering rezen bij me op. Maar kom, al ben je in Indië, al te kwaaddenkend moet je toch ook niet zijn. Het zou toch al te gek zijn als moeder de vrouw twee dagen voor de gezinshereniging nog gedachten van ontrouw zou koesteren, en van een gehuwd man mag je toch niet veronderstellen, dat hij enkele uren na het afscheid van zijn vrouw al illegitieme avances maakt.

Ik ging mijn hut opzoeken, en viel in slaap. Om half vier werd ik wakker door een gerucht in mijn hut. Ik draai me om, om te zien wat er loos is. Uitslag: mijn hutgenoot de administrateur is bezig zich in nachttollet te steken..... Dus toch, constateer ik.

In Indië is alles mogelijk, is me gezegd. Maar geoorloofd is toch wel wat anders, denk ik, half slapend. Dit is dus de veelgeloofde Indische onbekrompenheid.

Is die er werkelijk, die onbekrompenheid? Geen denken aan. Gevallen als het hier vermeldte worden wel weinig bemoraliseerd, maar veel bekletst. Kletsen doet men in Indië even hard als in Holland. Schaamte, die vind je hier weinig. Maar breed uitmeten wie nu weer met de vrouw van die of den man van die is „uit” geweest, dat wordt graag gedaan.

Doe ik hetzelfde, als ik in dit geval in dit verslag vermeld: kletsen? Ik geloof het niet. Het moet geweten worden hoe hier de huwelijksmoraal van velen is. Wat kun je dan beter doen dan vermelden waarvan je zelf getuige bent geweest?

Als we den volgende morgen wakker worden ligt de boot al op de reede van Cheribon. Het is een prachtig gezicht. Hoog rijst de vulkaan de Tjerimal op en steekt scherp-blauw af in de heldere ochtendlucht,